15. 10. 2009

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Vady počítačového programu ve světle platné právní úpravy

Zajímavou a podle názoru autorů dosud velmi podceňovanou problematiku v souvislosti s vytvořením počítačového programu představuje jednak úprava samotné smlouvy k vytvoření díla a také zejména otázky spojené s případnými vadami takto vytvořeného díla (počítačového programu). S ohledem na význam, který má problematika vad a odpovědnosti za vady v praktické aplikaci, při akceptaci a samozřejmě i v případě sporu, pokusili se autoři nabídnout pohled z trochu jiného úhlu.

Pojem vady

Zásadní problém ohledně odpovědnosti za vady počítačových programů však představuje určení a stanovení co lze a co nelze považovat za vadu počítačového programu. Zákon v tomto případě neposkytuje žádné vodítko. Nelze tedy spoléhat na jakoukoliv zákonnou či jurisprudencí vytvořenou definici Jistě je to i otázka je to otázka, k jejímuž zodpovězení bude častokrát potřebný posudek znalce z příslušného oboru, nicméně úloha znalce se bude vždy vztahovat ke konkrétní situaci.

Na základě konkrétních praktických zkušeností se autoři domnívají, že jedinou smysluplnou definicí vady počítačového programu *může být objektivně zjistitelná významná odchylka od sjednaných vlastností počítačového programu*. Tato poměrně jednoduchá definice však v sobě skýtá více úskalí, než se na první pohled zdá.

První problematickým bodem je objektivní zjistitelnost odchylky. Pokud jsou vlastnosti sjednány a formulovány tak, že jejich hodnocení je převážně či výlučně subjektivní, nelze takovou odchylku klasifikovat jako vadu. Většina vlastností díla jsou navíc jeho funkčnosti – odchylka od takto popsaných funkčností může mít zásadní význam pro jeho použitelnost nabyvatelem licence Odchylka totiž může být směrem dolů (program nemá funkčnosti, které jsou ve smlouvě nebo v dokumentaci k programu popsány) ale paradoxně i „ nahoru“ – program má funkce, které v programu popsány nejsou a tudíž uživatel může důvodně předpokládat, že program takovou vlastnost či funkčnost nemá.

Druhým problematickým bodem je velikost odchylky. Aby byla odchylka od popsaných (sjednaných) právem považována za vadu, musí být odchylka natolik významná, aby skutečně změnila užitnou hodnotu programu. Je však dost problematické stanovit hranici, kdy je odchylka významná exaktně již ve smlouvě či obchodních podmínkách, lze dokonce říci, že to do důsledku nejde.

Zcela obvyklým fenoménem je proto klasifikace vad (např. kategorie A,B,C) které umožňuje propojit určité právní důsledky s existencí vad určité kategorie respektive závažnosti. Je objektivní

skutečností, že žádný počítačový program není bez vad a proto je tato kategorizace nutná, aby bylo možno s programem dále nakládat, převzít jej a použít v dalším produktivním provozu, aby to neodporovalo všeobecné povinnosti všech subjektů předcházet škodám (použití počítačového programu s vadami této povinnosti jasně protiřečí.)

Vady je dále potřebné posoudit podle konkrétních okolností a rovněž dle účelu užití díla stanoveného ve smlouvě.

Lze proto smluvním stranám pouze odporučit věnovat náležitou pozornost jak náležitému stanovení účelu užití díla, tak hlavně smluvní specifikaci a roztřídění vad díla, s případným odstupňováním jejich závažnosti a z toho plynoucích právních následků pro případ jejich výskytu.

Smlouva o vytvoření díla, odpovědnost za vady

Při počítačových programech vytvořených na objednávku jsou tyto vytvářeny většinou na základě smlouvy o dílo dle občanského zákoníku[1] (dále jen „OZ“)[2] nebo na základě smlouvy o dílo dle obchodního zákoníku[3] (dále jen „OBZ“)[4], protože současný autorský zákon[5] (dále jen „AutZ“) nezná (na rozdíl např. od slovenského právního řádu) zvláštní typovou smlouvu na vytvoření autorského díla. Absence takovéto právní úpravy však v praxi, zdá se, nepředstavuje problém.

Jak bylo uvedeno, slovenský autorský zákon[6] (dále jen „SAZ“), obsahuje speciální úpravu smlouvy o vytvoření díla (myšleno autorského)[7]. Dle jeho odst. 1 se autor zavazuje vytvořit pro objednatele dílo. Tato formulace závazku autora v zásadě plně odpovídá formulaci obsažené v úpravě smlouvy o dílo v OZ[8], resp. v OBZ[9]. Rovněž další ustanovení slovenského autorského zákona o možnosti sjednat za vytvoření díla odměnu[10] nepředstavuje úpravu, která by přinášela něco nového nebo potřebného do oblasti vytvoření díla. Tuto možnost samozřejmě skýtá i česká právní úprava bez takovéhoto speciálního smluvního typu. Dále SAZ[11] stanovuje autorovi povinnost vytvořit dílo osobně, což je ale povinnost, kterou lze dovodit jak z OZ[12], tak z OBZ[13]. Stejně ani následující ustanovení slovenského autorského zákona[14] nepředstavují žádnou právní úpravu, kterou by bylo možno považovat za přínosnou. Zajímavým způsobem je vyřešena otázka možnosti (resp. spíše nemožnosti)[15] užít dílo objednatelem již na základě jeho vytvoření nebo na základě převzetí věci, kterou je dílo vyjádřeno, jelikož zde, na rozdíl od úpravy díla vytvořeného na objednávku dle AutZ[16], která se však pro počítačové programy neužije (užije se přímo úprava zaměstnaneckého díla[17]), nepřechází automaticky oprávnění k výkonu majetkových autorských práv na objednatele, resp. není stanovena ani vyvratitelná domněnka o sjednání licenční smlouvy k takto vytvořenému dílu (počítačovému programu). Naopak, SAZ výslovně předpokládá sjednání licenční smlouvy s autorem (současně se smlouvou o vytvoření díla nebo následně). Zjevnou neodůvodněnost existence takovéto speciální úpravy o vytvoření autorského díla dokládá i ustanovení SAZ[18] o přiměřeném použití ustanovení smlouvy o dílo dle občanského zákoníku (slovenského) na úpravu této smlouvy o vytvoření díla dle SAZ. Jak z výše uvedené komparace obou úprav vyplývá, slovenská speciální úprava nic přínosného neobsahuje. Naopak, lze se domnívat, že nutnost přiměřeně aplikovat ustanovení jiného právního předpisu způsobí pouze zbytečné obtíže, které by nenastaly, kdyby se i na autorská díla (včetně počítačových programů) užila obecná úprava dle OZ nebo OBZ, jak je tomu v českém právním řádu.

Je třeba ale zdůraznit, jak již bylo naznačeno, že současná česká právní úprava zřetelně odlišuje dva zásadně nezávislé právní vztahy, a sice právní vztah z vytvoření díla, který je vztahem obecně soukromoprávním a právní vztah z užití vytvořeného díla, který je vztahem autorskoprávním[19]. Na tyto aspekty sice reaguje AutZ úpravou díla vytvořeného na objednávku (pro počítačové programy však nepoužitelnou, místo toho se použije právní úprava zaměstnaneckého díla), je však nutné tento rozdíl zdůraznit, protože v praxi jsou často obě smlouvy uzavírány současně, což bývá podtrženo i

sjednáním úhrnné odměny, která zahrnuje jak cenu za vytvoření díla tak odměnu za poskytnutí licenčního oprávnění, a tím nemusí být rozlišení obou těchto smluvních vztahů patrné.

Zajímavá problematika vzniká v souvislosti s odpovědností za vady počítačového programu a s odpovědností za škodu způsobenou vadným software, i když jsou to otázky, kterým bývá zpravidla ve smluvních vztazích stranami věnována minimálně nějaká pozornost. Děje se tak často, zejména u tzv. krabicového software, licenčním ujednáním o vzdání se veškerých nároků z odpovědnosti za vady software. Toto ustanovení se však jeví jako rozporné s ustanovením OZ[20], dle kterého se nelze platným způsobem vzdát práv, která v budoucnosti teprve mohou vzniknout. Obdobné ustanovení o vzdání se odpovědnosti za škodu obsahuje i OBZ[21], dle kterého se nároku na náhradu škody nelze (platně) vzdát před porušením povinnosti, z něhož může škoda vzniknout.

Rovněž poměrně často se vyskytující ustanovení v licenčních podmínkách (zejména v licenčních podmínkách k tzv. volnému software) je ustanovení, že se daný počítačový program poskytuje „as is“. Jde tedy o jakousi obdobu přenechání věci „jak stojí a leží“ ve smyslu OZ[22], dle něhož neodpovídá zcizitel za vady věci, kterou takto nabyvateli přenechá, ledaže věc nemá vlastnost, o níž zcizitel prohlásil, že jí má, nebo kterou si nabyvatel výslovně vymínil. Jak ale z judikatury konstantně plyne, lze toto omezení odpovědnosti za vady vztáhnout pouze na věci určené úhrnem, nikoli na předměty určené individuálně, jakovou je i počítačový program. Použití takovéhoto ustanovení v licenční smlouvě tedy taky nepřichází v českém právním řádu do úvahy, resp. takovéto ujednání by nepřineslo zamýšlené právní účinky.

V oblasti odpovědnosti za vady software může vyvstat otázka, zda-li je možné vztáhnout na případy vad plnění z licenční smlouvy analogicky obecnou právní úpravu odpovědnosti za vady věci dle ustanovení občanského zákoníku[23]. Tato otázka vyvstává i v případech faktických vad jakéhokoliv jiného plnění, které není věcí ve smyslu české právní úpravy OZ[24]. V případě, že počítačový program bude poskytován za licenční odměnu, neměla by být podle všeho analogická aplikace ustanovení OZ[25] upravujících odpovědnost za vady věci zásadně vyloučena, a to i s ohledem na primárně užitnou funkci software[26]. I když tento názor, vzhledem ke stávající nevyhovující právní úpravě, dle které se věcí pro účely odpovědnosti za vady rozumějí pouze hmotné předměty a přírodní síly, které jsou ovladatelné a slouží lidské potřebě[27], není samozřejmě jediný možný. Dále nelze vyloučit ani otázku, že bude na počítačové programy za určitých podmínek použito ustanovení zákona o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku[28].

JUDr. Martin Maisner, Mgr. Michal Křižka

ROWAN LEGAL s.r.o., advokátní kancelář

GEMINI Center
Na Pankráci 1683
140 00 Praha 4

tel.: +420 224 216 212
fax: +420 224 215 823
e-mail: praha@rowanlegal.com

---

[1] zák. č. 40/1964 Sb., v platném znění, občanský zákoník
[2] § 631 OZ
[3] zák. č. 513/1991 Sb., v platném znění, obchodní zákoník

[4] § 536
[5] zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon, v platném znění
[6] zák. č. 618/2003 Z.z., autorský zákon, v platném znění
[7] § 39 SAZ
[8] § 631 odst. 1 OZ
[9] § 536 odst. 1 OBZ
[10] § 39 odst. 2 SAZ
[11] § 39 odst. 3 SAZ
[12] § 633 odst. 2 OZ
[13] § 538 OBZ
[14] § 39 odst. 4 a 5 SAZ
[15] § 39 odst. 6 SAZ
[16] § 61 AZ
[17] § 58 odst. 7 AZ
[18] § 39 odst. 7 SAZ
[19] Viz též Telec I., Tůma P., Autorský zákon Komentář, 1. vydání, C.H.Beck, Praha 2007, s. 628
[20] § 574 odst. 2 OZ
[21] § 386 odst. 1 OBZ
[22] § 501 OZ
[23] § 499 a násl. OZ
[24] § 118 odst. 1 OZ
[25] § 499 a násl. OZ
[26] Viz též J. Aujezdský, článek zveřejněný na
http://www.root.cz/specialy/licence/odpovednost-za-vady-a-odpovednost-za-skodu/
[27] Švestka, Spáčil, Škárová, Hulmák, Občasnký zákoník II, Komentář, C.H.Beck, Praha 2008, s. 1359
[28] zák č. 59/1998 Sb., v platném znění, o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Stanovisko Spolku pro ochranu osobních údajů k právní úpravě cookies v České republice od začátku roku 2022
- Základní právní aspekty smart kontraktů - část 2.
- Úvod do práva smart kontraktů - část 1.
- Streamování počítačových her z pohledu práva
- Právní změny v oblasti e-commerce: přísnější pravidla pro objednávková „tlačítka“ v e-shopech
- QUO vadis 2019?
- Současná evropská rozhodovací praxe ve věcech omezovaní internetového prodeje a konec geo-blockingu
- Režim Safe Harbour v rámci poskytování hostingových služeb
- Live streaming programů po internetu a povinnost šíření (must carry) ve světle judikatury Soudního dvora Evropské unie
- Poučovací povinnost advokáta a odpovědnost za škodu při výkonu advokacie

- Novela zákona o ochranných známkách